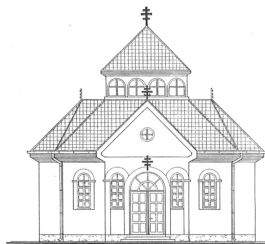

LEGYEZŐ

2015. JÚLIUS

Felnőtt Katekézis csoportunk tanévzáró találkáján megérintett bennünket az alábbi novella tartalma. Úgy gondoltuk, szép nyári ajándék lehet valamennyi kertvárosi testvérünk számára. Ezzel az írással kívánunk hát kellemes vakációt, s közben remek olvasmány-élményt. Bízunk benne, hogy átvilágítja, felmelegíti, átizzítja szívünket-lelkünket a *Gyertyaláng*.

SELMA LAGERLÖF

A GYERTYALÁNG

Nagyon sok évvel ezelőtt, mikor Firenze éppen köztársaság lett, élt ott egy férfiú, akit Raniero di Ranieronak hívtak. Fegyverkovácsnak volt a fia, és maga is kitanulta apja mesterségét, de nem nagy kedvvel űzte.

Ez a Raniero a város legerősebb embere volt. Azt beszélték róla, hogy a legnehezebb páncélzatot is olyan könnyedén viselte, mint más ember a selyeminget. Még fiatalember volt, de máris sok próbáját adta erejének. Egyszer egy olyan házban tartózkodott, ahol gabonát raktak fel a padlásra. Azonban nagyon is sok gabonát gyűjtöttek össze, úgyhogy mialatt Raniero a házban tartózkodott, az egyik padlásgerenda összeroppant és az egész padlás ledőléssel fenyegetett. Valamennyien kiszaladtak, kivéve Ranierót. Felemelte mind a két karját és úgy tartotta az egész tetőt, míg az emberek gerendákat és állványokat hoztak elő és alátámaszthatták.

Azt is beszélték Ranieróról, hogy ő volt a legvitézesebb ember, aki csak valaha Firenzében élt, és hogy sohasem tudott eleget verekedni. Alighogy zajt hallott az utcán, azonnal kirohant a műhelyből abban a reményben, hogy verekedés támad, amelybe aztán ő is belekeveredhetik. Ha azután kihúzhatta a kardját, éppen olyan szívesen verekedett egyszerű paraszttal, mint páncélos lovaggal. Akkor azután úgy verekedett, mint egy örült, anélkül, hogy törődött volna ellenfelei számával.

Abban az időben Firenze nem volt éppen hatalmas. A lakosság legnagyobb része gyapjúszővő és takács volt, és ezek nem kívántak jobbat, csak hogy békében dolgozhassanak. Volt néhány derék legény is, de ezek nem voltak nagyon harciasak, és csak arra voltak büszkék, hogy az ő városkájukban nagyobb a rend, mint másutt. Raniero sokszor panaszkodott, hogy nem olyan országban született, ahol király van, aki maga köré gyűjti a vitézeket, és sokszor mondta, hogy ő akkor nagy tisztességhez és dicsőséghez jutna.

Raniero bőbeszédű és nagyhangú volt, kegyetlen az állatokkal szemben, durva a feleségével szemben, úgyhogy nem volt könnyű dolog vele élni. Szép ember lett volna, ha az arcát nem szántotta volna fel több mély sebhely, mely nagyon elrútította. Gyorsan tudott határozni és még gyorsabban cselekedni, de nem egyszer erőszakosan.

Raniero feleségét Francescának hívták, és a bölcs és hatalmas Jacopo degli Ubertinek volt a leánya. Jacopo nem szívesen adta a leányát olyan nagy verekedőhöz, mint Raniero, és ameddig lehetett, ellenszegült ennek a házasságnak. Francesca végül is kényszerítette, hogy engedje, mert azt mondta, hogy sohasem fog máshoz menni. Mikor végre Jacopo beleegyezett, azt mondta Ranieronak:

– Már nem egyszer láttam, hogy olyan férfiak, mint te, könnyebben tudják elnyerni, mint megtartani a nők szerelmét, azért azt kívánom tőled, ígérd meg, hogyha a leányomnak olyan nehéz lesz a sorsa nálad, hogy vissza akar térni hozzám, akkor nem fogod megakadályozni.

Francesca azt mondta, hogy igazán nincsen szükség ilyen ígéretre, mert ő annyira szereti Ranierót, hogy senki és semmi sem tudja majd tőle elválasztani. Raniero azonban mégis azonnal ígéretet tett.

– Biztos lehetsz arról Jacopo – mondta –, hogy sohasem fogok egy aszsonyt sem visszatartani, ha menekülni akar tőlem.

Így költözött Francesca Raniero házába, és eleinte minden jól volt közöttük. Mikor már néhány hetes házások voltak, Ranieronak eszébe jutott, hogy a céllövésben fogja magát gyakorolni. Néhány napig célba lőtt a falon függő céltáblába. Hamarosan olyan ügyes lövő lett, hogy mindig célba talált. Végül úgy gondolta, hogy megpróbál nehezebb célt eltalálni. Körülnézett valami alkalmas cél után, de nem talált egyebet, mint egy fürjet, mely kalitkában függött a kertajtó felett. A madár Francescáé volt, aki nagyon szerette azt, de Raniero mégis megparancsolta az egyik inasnak, hogy nyissa fel a kalitkát, és lelőtte a fürjet, amint az a levegőben repdesett.

Úgy gondolta, hogy ez már jó lövés volt, és mindenki előtt eldicsekedett vele.

Mikor Francesca megtudta, hogy Raniero lelőtte a madarát, egészen el-sápadt, és kérdően nézett fel rá. Azon csodálkozott, hogy azért csinált talán ilyesmit, hogy megszorítsa. De azért mindjárt megbocsátott neki és éppen úgy szerette, mint azelőtt.

Egy darabig minden jól is ment.

Raniero apósa vászonszövő volt. Nagy műhelyt tartott, hol sokan dolgoztak. Raniero egyszer úgy találta, hogy kendert kevertek a len közé Jacopo műhelyében, és ezt nem tartotta meg magában, hanem itt-ott elbeszélte a városban. Végre Jacopo is meghallotta ezt a pletykát és azonnal végét akarta vetni. Megkért tehát néhány lenvaszonszövőt, hogy vizsgálják át a fonalaikat és a vásznait, és azok úgy találták, hogy minden a legfinomabb lenből készült. Csak egyetlen csomagban, mely nem firenzeiek számára készült, találtak egy kis keverést. Jacopo ekkor azt mondta, hogy a csalást valamelyik segéde az ő tudta és akarata nélkül követhette el. De rögtön megértette, hogy a nép ezt nehezen fogja elhinni. Eddig mindig nagy híre volt a becsületességének, és azért nehezen viselte el, hogy folt esett a becsületén.

Raniero ellenben mindenfelé azt híresztelte, hogy sikerült neki a csalást lelepleznie és ezzel még Francesca füle hallatára is dicsekedett.

Nagyon elszomorodott, de egyszersmind éppen úgy csodálkozott rajta, mint mikor a madarat meglőtte. Midőn erre gondolt, úgy érezte, mintha maga előtt látná szerelmét, és az hasonlított egy nagy arannyal szótt drága kendőhöz. Szinte látta, hogy milyen nagy és hogy ragyog. De az egyik szögletből levágtak egy darabot, és most már nem olyan nagy és nem olyan pompás, mint volt eleinte.

De azért mégis nem volt nagyon megsértve és azt gondolta: „Kitart ez még addig, amíg élek. Olyan nagy ez, hogy nem szakadhat vége.”

És így megint jött egy időszak, mikor mind ő, mind Raniero éppen olyan boldogok voltak, mint eleinte.

Francescának volt egy öccse, akit Taddeónak hívtak. Ez üzleti dolgokban egyszer Velencébe utazott, és ottan finom selyem meg bársonyruhát vásárolt magának. Mikor visszajött, akkor ezekben büszkélkedett, de Firenzében nem volt szokás ilyen drága ruhákban járni, azért sokan gúnyt űztek belőle.

Egy éjszaka Taddeo és Raniero együtt járták a kocsmákat. Taddeo cobolyprémes zöld köpenyt és lila selyemzubbonyt viselt. Raniero annyi bort itatott vele, hogy elaludt. Ekkor lehúzta a köpenyegét és felakasztotta egy madárijesztő póznára, mely valami káposztás kertben volt felállítva.

Mikor ezt Francesca meghallotta, megint megharagudott Ranieróra. Ismét maga előtt látta a nagy aranyos selyemszövetet, amely a szerelme volt,

és úgy találta, hogy az megint kisebb lett, mert Raniero egyik darabot a másik után vagdosta le belőle.

Ezután kibékültek, de Francesca már nem volt olyan boldog, mint azelőtt, mert mindig attól tartott, hogy Raniero ismét elkövet olyasmit, ami megsérti szerelmüket.

Erre nem is kellett sokáig várakoznia, mert Raniero sohasem tudott nyugton maradni. Azt szerette, ha az emberek folyton róla beszélnek és dicsérik a bátorságát és vakmerőségét.

Az akkori dómnak, mely bizony kisebb volt, mint a mostani, egyik tornyán függött egy nagy és nehéz pajzs, melyet Francescának valamelyik őse függesztett fel oda. Ez volt a legnehezebb pajzs, amit valaha Firenzében viseltek, és az Uberti-család tagjai nagyon büszkék voltak arra, hogy öközlök való volt, aki meg tudta mászni a tornyot, hogy ott felfüggeszse.

Azonban Raniero egy szép napon felmászott a pajzshoz, a hátára vette és úgy hozta le.

Midőn Francesca ezt meghallotta, először beszélt Ranieróval arról, ami kínozza és megkérte, hogy ne akarja mindenáron megalázni azt a családot, amelyhez ő is tartozik. Raniero, aki azt várta, hogy a felesége meg fogja dicsérni azért, amit csinált, most nagyon megharagudott. Azt felelte, hogy már régóta észrevette, hogy nem örül az ő hírnevének, hanem egyedül a saját családjára gondol.

– Más az, amire én gondolok – mondta Francesca –, és az az én szerelmem. Nem tudom, mi lesz azzal, ha ez így folytatódik.

Ezután sokszor történt szóváltás közöttük, mert Raniero rendszerint éppen olyasmiket csinált, amiket Francesca a legkevésbé tudott eltűrni.

Volt Raniero műhelyében egy legény, aki alacsony volt és sántított is egy kicsit. Ez a legény szerelmes volt Francescába, mielőtt férjhez ment volna, és még most, házassága után is igazán szerette. Raniero, aki tudta ezt, mindig gúnyolódott vele, különösen mikor asztalnál ültek. Végre is a legény már nem tűrhette tovább, hogy csúfot űznek belőle, különösen mikor Francesca is hallotta. Egyszer csak felugrott és verekedni akart Ranieróval. Ez csak felkacagott és félrelökte. Most már nem akart tovább élni a szegény, hanem kiment és felakasztotta magát.

Mikor ez történt, Raniero és Francesca egy éves házasok voltak. Francescának úgy tetszett, hogy ismét maga előtt látja szerelmét, mint egy fénylő, aranyos szövetet, de most már minden szögletéről hiányoznak darabok, úgyhogy félakkora sem volt, mint kezdetben.

Nagyon megijedt, midőn ezt észrevette, és azt gondolta: „Ha még egy évig Ranierónál maradok, akkor egészen elpusztítja a szerelmemet. Akkor éppen olyan szegény leszek, mint amilyen gazdag eddig voltam.”

Erre elhatározta, hogy elhagyja Raniero házát és atyjához költözik, mert nem akarta azt a napot megvárni, mikor épp úgy kellene gyűlölnie Ranierót, mint ahogy most szereti.

Jacopo degli Uberti a szövőszéke előtt ült és a legényei körülötte dolgoztak, amikor meglátta, hogy leánya hazafelé jön. Azt mondta, hogy íme, most megtörtént, amit már régóta várt, és szeretettel üdvözölte. Azonnal meghagyta, hogy hagyjanak fel a munkával, fegyverkezzenek fel és zárják be a kapukat.

Ómaga pedig elsietett Ranieróhoz. A műhelyben találta.

– A leányom ma visszajött hozzám és arra kért, hogy ismét házamban élhessen – mondta a vejének. – Most elvárom tőled, hogy ígéretedhez képest nem fogod őt kényszeríteni, hogy visszatérjen hozzád.

Raniero úgy látszik, nem vette komolyan az egész dolgot, hanem, nyugodtan ezt válaszolta:

– Ha nem tettem volna ígéretet neked, még akkor sem követelném vissza azt az asszonyt, aki nem akar az enyém lenni.

Tudta, hogy mennyire szerette őt Francesca, és azt gondolta magában: „Itt lesz ő, mire az est leszáll.”

De Francesca nem jelentkezett sem aznap este, sem másnap.

Harmadnapon Raniero kivonult, hogy néhány rablót vegyen üldözőbe, akik már régóta nyugtalanították a firenzei kereskedőket. Sikerült is leverni őket, és foglyul ejtve hozta őket Firenzébe.

Néhány napig nyugton maradt, míg biztos lett afelől, hogy az egész városban híre ment a tettének. De azért nem úgy történt, ahogy gondolta, mert ez sem hozta vissza Francescát.

Ranieronak most már a legnagyobb kedve lett volna, hogy a törvény erejével kényszerítse Francescát, hogy visszatérjen hozzá, de ezt mégsem tehette az adott ígérete miatt. De úgy gondolta, hogy nem élhet ugyanabban a városban, ahol a felesége, aki elhagyta, ezért elköltözött Firenzéből.

Eleinte zsoldos katona lett, de csakhamar szabadcsapatot szervezett. Mindig harcolt és sok urat szolgált.

Mint katona nagy hírnevet szerzett magának, mint azt előre megjósolta. A császár lovagá ütötte és nagyjai közé számította.

Mielőtt elhagyta volna Firenzét, fogadalmat tett le a dóm Madonna-képe előtt, hogy a szent Szűznek ajándékozza a legszebbet és a legdrágábbat, amit minden csatában elnyer. A kép előtt mindig drága ajándékokat lehetett látni, melyeket Raniero küldött.

Raniero tudta tehát, hogy tettei ismeretesek a szülővárosában. Sokszor elgondolta, hogy nem fog-e Francesca degli Uberti visszatérni hozzá, ha látja az ő nagy előmenetelét.

Ebben az időben hirdették ki a keresztes hadjáratot, hogy felszabadítsák a szent sírt, és Raniero felvette a keresztet és elindult Kelet felé. Részint azt várta, hogy ott majd várakat és nagy hűbért fog szerezni, részben azt gondolta, hogy nagy tetteket fog véghezvinni, úgyhogy a felesége szerelme ismét felé fordul, és visszatér hozzá.

2.

Aznap éjszakáján, mikor Jeruzsálemet elfoglalták, nagy volt az öröm a keresztesek táborában a városon kívül. Majdnem minden sátorban lakomát ültek, és vidámság meg ének hallatszott mindenfelől.

Raniero di Raniero is együtt ivott vitéz társaival, és az ő sátrában talán vadabbul folyt a lakoma, mint másutt. A szolgálók alighogy megtöltötték a kupákat, máris kiürültek.

De Ranieronak minden oka megvolt arra, hogy nagy lakomát üljön, mert ezen a napon nagyobb tisztességben részesült, mint bárki más. Reggel, mikor a várost megostromolták, ő volt az első Bouillon Gottfried után, aki fellépett a falakra, és este vitézségéért az egész tábor előtt kitüntették.

Mikor a fosztogatásnak és gyilkolásnak vége lett, és a keresztesek bűnbánó csuhákban és kezükben gyújtatlan gyertyákkal vonultak a szent sír templomához, Gottfried hírüln adta neki, hogy ő lesz az első, aki meggyújthatja gyertyáját a szent lángnál, mely Krisztus sírja előtt ég. Raniero úgy érezte, hogy Gottfried ily módon akarja megmutatni, hogy őt tartja a legvitézebbnek az egész seregben, és nagyon örült ennek a módnak, ahogy megjutalmazták tetteiért.

Éjfél tájt, mikor Raniero és vendégei a legjobb hangulatban voltak, egy bolond és néhány zenész, akik körüljárták az egész tábor és úgy mulattatták a vitézeket, jött be Raniero sátrába és a bolond arra kért engedelmet, hogy elmondhasson egy furcsa históriát.

Raniero tudta, hogy a bolond híres vidám tréfáiról és azért megígérte, hogy meghallgatja az elbeszélést.

– Történt egyszer – kezdte el a bolond –, hogy Mi Urunk és Szent Péter egész napon át ott ültek a paradicsom legmagasabb tornyában és onnét néztek le a földre. Annyi sok néznivalójuk akadt, hogy alig volt idejük egy-két szót váltani egymással. Mi Urunk csendesen ült az egész idő alatt, de Szent Péter majdnem tapsolt az örömtől, majd meg haragosan fordította el a fejét. Majd ujjongott és nevetett, majd meg sírt és kezét tördelte. Végre, mikor a nap már lehanyatlott és az esti szürkület ereszkedett a mennyországra is, Mi Urunk odafordult Szent Péterhez és azt mondta, hogy most már bizonyára meg van elégedve.

– Ugyan mivel volnék megelégedve? – kérdezte Szent Péter hevesen.

– Igen – mondta az Úr nyugodtan –, azt hittem, hogy meg vagy elégedve azzal, amit ma láttál. De Szent Péter csak nem akart lecsillapodni.

– Az igaz ugyan – mondta –, hogy sok éven át panaszkodtam, hogy Jeruzsálem a hitetlenek kezén van, de mindezek után, amik ma történtek, úgy vélem, hogy éppoly jól maradhatott volna minden úgy, ahogy eddig volt.

Raniero megértette, hogy a bolond arról beszél, ami aznap történt. Most már ő maga és a többi lovagok is nagyobb figyelemmel hallgattak, mint eleinte.

– Midőn Szent Péter ezeket mondta – folytatta a bolond, mialatt gonosz pillantással nézett a lovagok felé –, egészen kihajolt a torony fokán és lemutatott a földre. Egy városra mutatott, mely a völgyből kiálló sziklahegyen épült fel. – Látod ott a hullahegyeket? – mondta – És látod a vért, amely patakokban folyik végig az utcákon, és látod a mezítelen szerencsétlen foglyokat, akik jajgatnak a hideg éjszakában, és látod a füstölgő házhegyeket?

Mi Urunk azonban nem igen akart válaszolni neki, és így Szent Péter tovább folytatta panaszkodását. Azt mondta, hogy bizony sokszor haragudott erre a városra ottan, de ilyen rosszat mégsem akart, hogy ilyen sorsra jusson. Ekkor végre megszólalt Mi Urunk és ellenvetést próbált tenni.

– Csak nem akarod megtagadni, hogy keresztény lovagok hősi elszántással tették kockára életüket? – mondta.

Hangos tetszéskiáltások szakították félbe a bolondot, de ő sietve folytatta elbeszélését.

– Ne zavarjatok! – mondta. – Most már nem tudom, hol is hagytam abba. Igen. Éppen azt akartam mondani, hogy Szent Péter felszárította könnyeit, melyek a szemébe tolultak, és amelyek miatt nem látott elég jól.

– Nem hittem volna soha, hogy ezek olyan vadállatok – mondta. – Hiszen egész nap fosztogattak és gyilkoltak. Igazán nem értem, hogy miért is engedted magad keresztre feszíteni, hogy ilyen híveket szerezz magadnak.

A lovagok nem vették rossz néven a tréfát. Elkezdtek hangosan kacagni.

– Micsoda, te bolond, talán bizony Szent Péter haragudott ránk? – kiáltotta oda az egyik.

– Hallgass csak, hadd halljuk, hogyan vett Mi Urunk azután oltalmába – vágott közbe a másik.

– Nem, Mi Urunk csak tovább hallgatott – folytatta a bolond. – Jól tudta még a régi időből, hogyha Szent Péter egyszer belejött a beszédbe, akkor nem volt érdemes ellent mondani neki. Szent Péter azért tovább folytathatta mondókáját, és azt mondta, hogy Mi Urunk ne is emlegesse előtte, hogy végül mégiscsak eszükbe jutott, hogy milyen városban vannak és hogy mezítláb, bűnbánó csuhában vonultak a templomba. Ez az istentisztelet

nem volt olyan hosszú, hogy arról még beszélni is érdemes volna. És erre még egyszer kihajolt a toronyból és lemutatott Jeruzsálemre. Rámutatott a keresztény táborra.

– Látod, hogyan ünneplik a lovagjaid a győzelmüket? – kérdezte.

És Mi Urunk látta, hogy az egész táborban vad tivornya járja. Lovagok és csatlósok heverésztek egymás mellett és szíriai táncosnőkben gyönyörködtek. Teli kupák jártak körül, kockát vetettek a hadizsákmány felett és...

– Bolondokat hallgattak, akik gyarló históriákat meséltek – vágott közbe Raniero. – Hát ez nem volt szintén bűn?

A bolond nevetett és integetett Raniero felé, mintha azt akarná mondani: „Várj csak, majd megkapod te is a magadét.”

– Ne, ne szakíts félbe megint! – kérlelte őket. – Egy szegény bolond könnyen felejt, hogy mit is akart mondani. Igen, úgy volt, hogy Szent Péter a legszigorúbb hangján kérdezte Mi Urunkat, igazán azt gondolja-e, hogy becsületére válik ez a népség. Erre már igazán válaszolnia kellett Mi Urunknak, és azt mondta, hogy nem tartja annak.

– Gyilkosok és rablók voltak már ezek, mielőtt eljöttek volna hazulról – mondta Szent Péter –, és gyilkosok és rablók ma is. Erre a vállalkozásra igazán nem volt semmi szükség. Ebből sohasem fog valami jó származni.

– Nana, te bolond! – mondta Raniero figyelmeztetve.

De a bolond, úgy látszik, ki akarta próbálni, hogy milyen messzire is mehet és hogy mikor fog valamelyikök felugrani, hogy kidobja, és ezért merészen továbbfolytatta.

– Mi Urunk lehajtá fejét, mint olyan, aki elismeri, hogy igazságosan büntették meg. De a következő percben előrehajolt és nagyobb figyelemmel nézett lefelé, mint az előbb. Szent Péter is lenézett. „Mit nézel olyan nagyon?” – csodálkozott.

A bolond elbeszélését élénk arcjátékkal kísérte. A lovagok szinte maguk elé képzeltek Mi Urunkat és Szent Pétert, és csodálkoztak, hogy mi is lehetett az, ami újból felkeltette Mi Urunk figyelmét.

– Mi Urunk azt felelte, hogy az semmi sem – mondta a bolond –, de azért tovább is csak lefelé nézett. Szent Péter követte a Mi Urunk tekintetét, de nem látott mást abban az irányban, hova Mi Urunk nézett, mint egy nagy sátrat, amely előtt hosszú lándzsákon szaracén fejek függtek és bent egy halom drága keleti szőnyeg, arany tálak és ékes fegyverek voltak felhalmozva, melyeket a szent városban zsákmányoltak. Ebben a sátorban is éppen olyan mulatozás járta, mint másutt a táborban. Lovagok ültek bent és sűrűn üritették kupáikat. Az egyetlen különbség volt, hogy hangosabban kiabáltak és többet ittak, mint a többi sátorban. Szent Péter nem tudta megérteni, hogy miért volt Mi Urunk olyan megelégedett, midőn odanézett,

hogy szinte ragyogott a kék szeme az örömtől. Annyi mogorva és összezsabdalt arculat, mint amennyit ott látott, ritkán gyűlhetett egybe egy ivóasztal köré. És az, aki a gazda volt a lakománál és az asztalfőn ült, a legrettenetesebb volt valamennyi között. Harmincöt év körüli lovag lehetett, széles nagytermetű, vörhenyes arccal, melyet sebhelyek, forradások szántottak át, kemény ököllel és erős, dörgő hanggal.

Itt megállt a bolond egy percre, mintha félt volna folytatni, de mind Ranierónak, mind a többieknek is tetszett, ha róluk beszélt, és csak nevettek a szemtelenségén.

– Merész fickó vagy! – mondta Raniero, – hadd halljuk, hová fogsz kilyukadni!

– Végre megszólalt Mi Urunk is – folytatta a bolond –, és így Szent Péter is megtudta, hogy minek örül annyira. Megkérdezte Szent Pétert, hogy jól látja-e vagy nem, hogy tényleg úgy van, hogy a lovagok egyike előtt gyertya ég.

Raniero megrezzent ezekre a szavakra. Most már igazán megharagudott a bolondra, és a nehéz ivókupája után nyúlt, hogy a fejéhez vágja, de azután erőt vett indulatán, hogy meghallja, becsmérelni vagy dicsérni akarja-e.

– Most már Szent Péter is meglátta – folytatta elbeszélését a bolond –, hogy bár a sátor fáklyákkal volt megvilágítva, mégis a lovagok egyike mellett égő gyertya állott. Magas, vastag gyertya volt, olyan, mely egy napig is éghet. A lovagnak nem volt tartója, hova beletegyje, hanem néhány nagy követ szedett össze és ezzel körülrakta, hogy megálljon.

Az asztaltársaság hangos nevetésben tört ki ezekre a szavakra. Valamennyien a gyertya felé mutattak, mely ott állt az asztalon Raniero mellett és amely éppen olyan volt, ahogy a bolond leírta. Ranierónak azonban fejébe szállott a vér, mert ez volt az a gyertya, amit néhány órával ezelőtt gyűjtött meg a szent sírnál. Nem akarta eloltani.

– Midőn Szent Péter meglátta ezt a gyertyát – mondta a bolond –, azonnal tisztába jött azzal, hogy miért örült annyira Mi Urunk, de azért nem állhatta meg, hogy egy kicsit ne panaszkodjék rá.

– Úgy, úgy – mondta –, ez hát az a lovag, aki ma reggel Bouilloni Gottfried úr után elsőnek mászta meg a falakat, és azután este elsőnek gyűjthatta meg gyertyáját a szent sírnál.

– Úgy van – mondta Mi Urunk –, és amint látod, most is ég a gyertyája.

A bolond most nagyon gyorsan kezdett beszélni és közben-közben lopvást Ranieróra pislogott.

Szent Péter azonban csak nem tudta abba hagyni a panaszkodást.

– Nem tudod, hogy miért hagyta égve a gyertyáját? – kérdezte. – Azt hiszed talán, hogy a te kínzásodra és halálodra gondol, mikor oda néz. Nem

gondol bizony az másra, csak a maga dicsőségére, amiben része volt, mikor elismerték, hogy ő a legvitézesebb az egész hadseregben Gottfried után.

Ezekre a szavakra fölkacagtak Raniero vendégei. Raniero nagyon megharagudott, de azért ő is kacagott. Tudta, hogy a többiek nevetségesnek tartanák, ha nem tud egy kis tréfát elbírní.

– De Mi Urunk ellenemondott Szent Péternek – folytatta a bolond. – Nem látod, mennyire félti a gyertyáját? – kérdezte. – A kezével takargatja a lángját, valahányszor fellebbentik a sátorponyvát, mert attól fél, hogy a légvonat eloltja. És ugyancsak dolga van az éjjeli pillékkal, melyek körülrepedik, és félő, hogy még eloltják.

Most még hangosabban kacagtak, mert amit a bolond mondott, az színigaz volt. Raniero már alig tudta fékezni magát. Úgy érezte, hogy nem tűrheti, hogy ilyen tréfát űznek a szent gyertyalánggal.

– Szent Péter azonban még mindig elégedetlen volt – folytatta a bolond. – Megkérdezte Mi Urunkat, hogy ismeri-e ottan azt a lovagot.

– Bizony az nem tartozik azok közé, akik gyakran járnak a misére és sokat koptatják a térdeplőt – mondta.

– De sehogy sem tudta megváltoztatni Mi Urunk véleményét.

– Szent Péter, Szent Péter! – mondotta. – Emlékezz rá, hogy mától kezdve ez a lovag jámborabb lesz, mint maga Gottfried! Ugyan honnét jönne a jámborság és szelídség, ha nem az én síromból? Meglátod, hogy Raniero di Raniero ezentúl az özvegyek és szerencsétlen foglyok oltalmazója lesz. Meglátod, hogy ezentúl éppúgy fogja ápolni a betegeket és vigasztalni a csüggedőket, mint ahogy most félti a szent gyertyalángot.

Erre már majdnem megpukkadtak a kacagástól. Annyira nevetségesnek tetszett ez mindazok előtt, akik ismerték Raniero természetét és életmódját. Ő azonban mind a tréfát, mind a nevetést tűrhetetlennek találta. Felugrott, és rendre akarta utasítani a bolondot. Azonban oly hevesen találta meglökni az asztalt, mely különben csak egy kecskelábakra tett ajtó volt, hogy az megingott, és a gyertya eldőlt. Most kellett azután kitűnnie, hogy Raniero igazán meg akarja tartani égve a gyertyát. Megfékezte haragját, úgyhogy ideje volt felvenni a gyertyát és feléleszteni a lángját, és csak azután akart nekirontani a bolondnak. De mire elkészült a gyertyával, a bolond már ki-osont a sátorból és Raniero belátta, hogy nem sok értelme volna, ha üldözőbe venné a koromsötétben. „Majd megtalálom máskor” – gondolta, és azzal ismét leült.

A vendégek is kinevették magukat, és az egyik Raniero felé fordult és folytatni akarta a tréfát.

– Az azonban bizonyos, Raniero – mondta –, hogy most az egyszer nem tudod a legdrágábbat, amit ebben a harcban nyertél, elküldeni a firenzei Madonnának – mondta.

Raniero megkérdezte, hogy miért gondolja, hogy ez alkalommal nem tudja követni régi szokását.

– Hát csak azért – válaszolta a lovag –, mert a legdrágább, amit most nyertél, ez a gyertyaláng, melyet az egész sereg jelenlétében a szent sír templomában felgyújthattál. Ezt pedig már mégsem küldheted el Firenzébe.

Erre megint kacagni kezdtek a lovagok, de Raniero most olyan hangulatban volt, hogy a legnagyobb vakmerőséget is elkövette volna, csak hogy véget vessen a kacagásuknak. Hirtelen döntő elhatározásra jutott, odahívatta az öreg, hű csatlósát és ezt mondta neki:

– Készülj hosszú útra, Giovanni! Holnap Firenzébe utazol a szent gyertyalánggal!

A csatlós azonban határozott nemmel válaszolt erre a parancsra.

– Ez olyasmi, amit nem vállalhatok el – mondta. – Ugyan hogy lehetséges egy égő gyertyával Firenzéig lovagolni? Hiszen kioltódnék, még mielőtt elhagynám a táborot.

Raniero megkérdezte egyik emberét a másik után. De mindegyiktől ugyanazt a feleletet kapta. Szinte úgy látszott, hogy egyik sem veszi komolyan a parancsát.

Raniero mindjobban nekihevíült. Végre elvesztette teljesen a türelmét és így kiáltott fel:

– Ezt a gyertyalángot mégis el kell vinni Firenzébe, és mivel senki sem akar ezzel odalovagolni, hát majd megteszem én!

– Gondold meg, mielőtt ilyen fogadalmat teszel! – mondta a lovagok egyike. – Egy hercegségtől lovagolsz el!

– Esküszöm, hogy elviszem ezt a lángot Firenzébe! – kiáltotta Raniero.

– Megteszem azt, amit senki sem mert magára vállalni.

Az öreg csatlós védekezni próbált.

– Uram, az egészen más, ha te csinálod. Te nagy kíséretet vihetsz magaddal, de engem egyedül akartál útnak indítani – mondta.

De Raniero most már egészen magánkívül volt, és nem mérlegelte a szavait: – Én is egyedül fogok lovagolni – mondta.

Ezzel aztán Raniero elérte célját. A sátorban levők felhagytak a nevetéssel. Ijedten ültek és úgy néztek rá.

– Miért nem nevettek? – kérdezte Raniero. – Hiszen ez az egész vállalkozás csak gyerekjáték egy vitéz számára.

3.

Másnap hajnalban lóra ült Raniero. Teljes fegyverzetben volt, de szürke zarándokcsuhát borított a vállára, hogy a vasruháját a napsugarak nagyon fel ne melegítsék. Karddal meg buzogánnyal volt felfegyverkezve és a legjobb lovát választotta ki. Égő gyertyát tartott a kezében, és a nyereg kápájára mind a két oldalon egy csomó hosszú gyertyaszálat erősített, hogy a láng ki ne aludjék.

Raniero lassan lovagolt a szűk sátorutcán át, és addig nem is történt semmi baj. Még olyan korán volt, hogy a köd, mely a Jeruzsálem körüli völgyekből szállt fel, még nem oszlott szét, és így Raniero mintegy fehér éjszakában lovagolt. Az egész tábor aludt, és Raniero könnyen jutott át az őrszemek mellett. Egyik sem kiáltott rá, mert a sűrű ködben nem is vették észre, és az út homokos volt, nem hallatszott meg rajta a lódobogás.

Raniero hamarosan kiért a táborból és azt az utat választotta, mely Joppe felé vezetett. Most már jobb úton haladt, de azért csak lépésben ment a gyertyaláng miatt. Bizony az csak piros, reszkető fénnel égett a sűrű ködben. Gyakran röppentek felé bogarak, melyek zúgó szárnyakkal rohantak egyenesen a láng felé. Így volt elég dolga Ranieronak, hogy megóvja a lángot, de jó hangulatban volt és úgy gondolta, hogy alig vállalt magára nehezebb dolgot, amit akár egy gyermek is elvégezhetett volna.

Közben a ló megunt a lépésben való menést és ügetni kezdett. Ekkor a gyertyaláng a nagy légvonatban pislogni kezdett. Nem használt, hogy Raniero a kezével meg a csuklyával próbálta takargatni. Látta, hogy hamarosan ki fog aludni.

Nem szerette volna olyan hamar feladni az egész dolgot. Megállította a lovát és egy darabig csendben ült és tépelődött. Végre leugrott a nyeregből és megpróbált fordítva ülni a lovon, úgyhogy a testével védte a lángot a szél ellen. Így sikerült neki égve tartani, de most belátta, hogy ez az út nehezebb lesz, mint ahogy eleintén gondolta.

Mikor átment a hegyen, mely Jeruzsálemet körülveszi, a köd is eloszlott. Teljes elhagyottságban lovagolt. Nem volt sem ember, sem ház, sem fű, sem fa, csak kopár dombok meredeztek mindenfelé.

Itt rablók támadták meg Ranierót. Kóbor népség volt, mely engedély nélkül követte a sereget és rablásból meg fosztogatásból élt. Egy domb mögött rejtőzködtek, és Raniero, aki háttal lovagolt, nem vette őket előbb észre, csak amikor már körülvették és a kardjukkal fenyegették.

Vagy tizenketten lehettek. Nyomorúságosak voltak és rossz lovakon ültek. Raniero azonnal látta, hogy nem sok fáradságába kerülne áttörni magát a csapaton és ellovagolni. De azt is belátta, hogy ezt nem csinálhatja másképpen, csak ha eldobja az égő gyertyát. És akkor elgondolta, hogy azok után a büszke szavak után, melyeket az éjjel mondott, nem hagyhatja abban oly könnyedén ezt a vállalkozást.

Nem volt mást tennie, tárgyalásba bocsátkozott a rablókkal. Megmondta nekik, hogy miután jól van felfegyverkezve és jó lovon ül, nehéz volna nekik legyőzni őt, ha ellenszegül. De mivel ígéret köti, nem védekezhetik, hanem vegyék el tőle azt, amit akarnak minden harc nélkül, csak azt ígérjék meg, hogy nem oltják el a gyertyáját.

A rablók kemény küzdelemre számítottak. Így nagyon megörültek Raniero ajánlatának és azonnal hozzáfogtak a kifosztásához. Elvették a páncélját, paripáját, fegyverét és pénzét. Az egyedüli, amit meghagytak, a szürke csuklya volt és a két csomag gyertya. Tisztességgel megtartották ígéretüket és nem oltották el a gyertyáját.

Az egyik felugrott Raniero lovára. Mikor érezte, hogy milyen kitűnő lovat kapott, egy kicsit megszánta a lovat. Óda kiáltotta neki: „Látod, mégsem vagyunk mi olyan kegyetlenek egy kereszténnyel szemben. Itt van az én vén lovam, lovagolj azon.”

Rossz vén gebe volt. Olyan mereven és lassan mozgott, mintha fából lett volna.

Mikor a rablók végre elvonultak és Raniero felült a gebére, azt mondta magában: „Egészen megbüvölt engem ez a gyertyaláng. Most emiatt úgy fogok lovagolni az egész úton, mint egy bolond koldus.”

Megértette, hogy legokosabb volna, ha egyszerűen visszafordulna, mert az egész vállalkozás kivihetetlen. De egyszerre olyan nagy vágyódás szállta meg, hogy nem volt kedve abbahagyni a dolgot, hanem folytatta útját.

Mindenfelé csak puszta sárga halmok határolták az utat. Nemsokára egy fiatal pásztor mellett lovagolt el, aki nyáját legeltette. Amint Raniero a kopár földön legelő nyáját nézte, csodálkozott, hogy talán puszta földet esznek.

A pásztornak bizonyára nagyobb nyája lehetett valamikor, melyet a keresztések raboltak el tőle. Mikor meglátta a keresztény lovast egyedül poroszkálni, megpróbálta, hogy ártson neki úgy, ahogy tud. Elibe rohant és botjával a gyertyája felé sújtott. Ranierót annyira elfoglalta az égő gyertya, hogy még egy pásztor ellen sem tudott védekezni. A pásztor néhányszor feléje sújtott, de aztán a csodálkozástól megállott és nem ütött többé. Látta, hogy Raniero csuklyája tüzet fogott, de Raniero nem törődött ezzel, míg a gyertyalángja veszedelemben forgott, a pásztor szinte elszégyellte magát.

Azután sokáig kísérte Ranierót, sőt egy helyen, hol az út nagyon keskeny volt két mélység között, még a lovát is vezette.

Raniero mosolygott és azt gondolta, hogy a pásztor bizonyára valami szent embernek tartja, aki vezekel.

Estefelé emberekkel találkozott Raniero. Úgy történt, hogy Jeruzsálem elestének híre már éjjel eljutott a tengerparthoz, és erre sokan nekikészültek, hogy odamenjenek. Zarándokok, akik már évek óta arra vártak, hogy bejussanak Jeruzsálembe, újonnan érkezett csapatok és mindenekelőtt kereskedők, akik élelmiszerekkel telt szekerekkel siettek oda.

Mikor ezek a csapatok találkoztak Ranieróval, aki háttal lovagolt és égő gyertyát tartott a kezében, elkezdték kiabálni: Bolond, bolond!

A legtöbben olaszok voltak és Raniero hallotta, amint az anyanyelvén kiáltják: pazzo, pazzo! – ami annyit jelent: bolond, bolond!

Raniero, aki különben egész nap mérsékelni tudta magát, roppant felingerült a szűnni nem akaró gúnyos kiáltozás miatt. Leugrott a nyeregből és ököllel ütlegelni kezdte a gúnyolódókat. Amint a népség érezte, hogy milyen kemények a csapásai, melyeket osztogat, egyszerre általános lett a menekülés, és ő egyedül maradt az országúton.

Raniero most ismét magához tért. Igazuk volt, mikor „pazzo”-nak csúfoltak – mondta magában, miközben körülnézett a gyertya után, melyről azt sem tudta, hogy mit csinált vele. Végre meglátta, hogy az legurult az útról a mély árokba. A lángja kialudt, de mellette egy zsombék tüzet fogott, és most megértette, hogy szerencse van vele, mert a gyertya meggyújtotta a fület, mielőtt kialudt volna.

– Bizony ez csúfos befejezése lett volna annyi fáradságnak – gondolta magában, mialatt ismét meggyújtotta a gyertyát és felült a nyeregbe. Nagyon alázatos lett. Úgy érezte, hogy alig valószínű, hogy útja sikerrel fog járni.

Estére Ramléba ért Raniero, és odalovagolt, ahol a karavánok szoktak megszállni éjjelre. Nagy fedett udvar volt a szállás. Köröskörül elkerített helyek, hová az utasok állataikat helyezhetik el. Szobák nem voltak, és az emberek az állataik mellett aludtak.

Az udvar tele volt népséggel, de a gazda mégis kerített egy kis helyet Ranierónak és a lovának. Sőt még abrakot is adott a lónak és ételt a lovaknak.

Midőn Raniero látta, hogy olyan jól bánnak vele, ezt gondolta: „Szinte azt hiszem, hogy a rablók jó szolgálatot tettek nekem, mikor elvették tőlem a fegyverzetemet és a lovamat. Bizonytal könnyebben jutok át ezen az országon a terhemmel, ha bolondnak tartanak.”

Midőn Raniero bevezette lovát az állásba, leült egy halom szalmára, a gyertyát pedig a keze között tartogatta. Az volt a szándéka, hogy egész éjjel virrasztani fog.

De alig telepedett le, máris elszunnyadt. Annyira fáradt volt, hogy ál-mában egész hosszában elnyúlt, és nyugodtan aludt reggelig.

Mikor fölébredt, nyoma sem volt az égő gyertyának. Kereste a gyertyát a szalma között, de nem találta sehol.

– Bizonyára valaki elvette tőlem és eloltotta – mondta. És azt szerette volna elhithetni önmagával, hogy örül, hogy vége van az egésznek és nem kell tovább próbálkoznia ezzel a lehetetlen vállalkozással

De amikor így gondolkozott, egyszerre valami üresség és vágyódás szállta meg. Úgy érezte, hogy most van igazán kedve, hogy véghezvigye, amire vállalkozott.

Kivezette a lovát és felnyergelte.

Mikor készen volt ezzel, a gazda, a karavánszeráj tulajdonosa jött feléje, kezében égő gyertyával. Franciául így szólt hozzá: „Tegnap este el kellett vennem a kezedből a gyertyádat, mikor elaludtál, de itt van megint.”

Raniero nem akarta elárulni magát, hanem egész nyugodtan azt mondta: „Okosan tetted, hogy eloltottad.”

– Nem oltottam el – mondta a gazda. Láttam, hogy az égett, mikor jöttél és azt hittem, hogy jelentős rád nézve, ha az égve marad. Ha megnézed, hogy mennyit fogyott, akkor megbizonyosodol, hogy az egész éjjel égett.

Raniero felragyogott az örömtől. Nagyon megdicsérte a gazdát és a legjobb kedvvel lovagolt tovább.

4.

Mikor Raniero elindult Jeruzsálemből, az volt a szándéka, hogy Joppéból tengeren kel át Itáliába. De miután a rablók elvették minden pénzét, megváltoztatta szándékát és elhatározta, hogy a szárazföldi utat választja.

Bizony hosszú lett így az út. Joppétől északra lovagolt a szíriai part mentén. Azután nyugatnak vágott keresztül Kis-Ázsia félszigetén. Azután megint észak felé kanyarodott fel egészen Konstantinápolyig. És onnét még tekintélyes hosszú volt az út Firenzéig.

Raniero az egész utazás alatt kegyes adományokból élt. Többnyire zarándokok, akik most seregestől tódultak Jeruzsálembe, osztották meg vele kenyereket.

Bár Raniero többnyire egyedül lovagolt, mégis nem voltak napjai unalmasak vagy egyhangúak. Mindig vigyáznia kellett a gyertyalángra, mely

miatt egy perc nyugalma sem volt. A legkisebb szellő vagy esőcsepp elég lett volna, hogy kioltsa.

Mikor Raniero így lovagolt elhagyott utakon és csak arra gondolt, hogy a gyertya lángja égve maradjon, úgy tetszett előtte, mintha már egyszer megért volna valami hasonlót. Már látott valamikor valakit, aki hasonlóan őrködött valami felett, mint ő a gyertyaláng felett.

Eleinte zavaros volt előtte az egész és azt hitte, hogy talán álmodta az egészet.

Midőn így egyedül lovagolt az országokon keresztül, minduntalan felmerült lelkében az a gondolat, hogy már egyszer megért ilyesmit.

– Úgy érzem, mintha egész életemen át nem is hallottam volna másról – mondta magában.

Egy este Raniero belovagolt egy városba. Szürkület volt és az asszonyok a kapukban álltak és úgy néztek a férjeik után. Ranierónak különösen feltűnt egy magas, karcsú és komoly tekintetű asszony. Nagyon emlékeztette Francesca degli Ubertire.

Ekkor egyszerre világosság derült Raniero lelkében arra, ami felett annyira tépelődött. Úgy gondolta, hogy Francesca iránta való szerelme volt az a gyertyaláng, melyet mindig égve akart tartani és amit úgy féltett, hogy Raniero azt el fogja oltani. Csodálkozott e felett a gondolat felett, de mind jobban és jobban megbizonyosodott, hogy ez így van. Most először kezdte megérteni, hogy miért is hagyta el őt Francesca és hogy vitézi tettekkel nem fogja tudni őt visszaszerezni.

Bizony az út, melyet Ranierónak meg kellett tennie, nagyon hosszadalmas lett. Különösen azért, mert nem lovagolhatott, ha rossz volt az időjárás. Ilyenkor bent ült valamelyik karavánszerájban és őrizte a gyertyalángot. Kemény napok voltak ezek.

Egy napon, midőn Raniero éppen Libanon hegyén át lovagolt, viharfelhők tornyosultak az égen. Magas sziklák mélysége mellett lovagolt, távol minden emberi lakóhelytől. Végre az egyik sziklacsúcson egy szaracén szentnek a sírját pillantotta meg. Szűk négyszögletes kőépület volt boltozatos tetővel. Azt gondolta, hogy legjobb, ha ide bemenekül.

Alig menekült be, máris kitört a hóvihár, mely két napig tartott. Ugyanakkor olyan hideg lett, hogy majdnem megfagyott.

Raniero tudta, hogy a hegyen van elég száraz gally, úgyhogy könnyen összegyűjthetett volna tüzelőt, de úgy gondolta, hogy az a láng, melyet magával hozott, szent és nem akart vele mást meggyújtani, mint a szent Szűz oltárán levő gyertyákat.

A vihar mind erősebben dühöngött, villámlott és mennydörgött.

Az egyik villám éppen a sír előtt csapott le a hegybe és meggyújtotta az ott álló fát. Így Raniero mégis tűzhöz jutott anélkül, hogy a szent lángtól kellett volna kölcsönöznie.

Midőn Raniero Cilicia sivár hegyvidékén lovagolt, elfogyott a gyertyakészlete. Az a csomó gyertya, amit Jeruzsálemből hozott magával, már régen elégett, de útközben mindig találkozott jámbor keresztényekkel, akikről kikoldult néhány szál gyertyát.

Most azonban igazán elfogyott a készlete és azt hitte, most már vége az egész útjának.

Mikor az utolsó gyertyája annyira leégett, hogy a kezét pörkölte, hirtelen leugrott a lováról és néhány gallyat és száraz fűvet gyűjtött össze és meggyújtotta a gyertya utolsó fellobbanó lángjával. De nem sok égni való volt fent a hegyen és a tűz már kialudni készült.

Amikor Raniero üldögélt és szomorkodott, hogy a szent láng nemsokára el fog aludni, éneket hallott az országútról és íme zarándokok jöttek fel a hegyre, kezükben égő gyertyákkal. Egy barlang felé igyekeztek, ahol valamikor egy szent ember élt. Raniero is velük tartott. Volt köztük egy aszszony, aki már öreg volt és nehezen tudott járnival, és Raniero segített neki és felvitte a hegyre.

Amikor azután megköszönte neki a segítséget, jellel arra kérte, hogy adja oda neki a gyertyáját. Ezt meg is tette, és a többiek is neki ajándékozták a gyertyájukat.

Most eloltotta a gyertyákat, és lesietett és meggyújtotta az egyiket az utolsó parazsánál annak a tűznek, melyet még a szent sír lángjából hozott magával.

Egyszer valamelyik délelőtt nagy volt a forróság, és Raniero leheveredett aludni egy bozótban. Nagyon mélyen aludt, és a gyertya ott állott mellette kövek közé szorítva. Mikor Raniero már jó ideje aludt, elkezdett az eső esni, anélkül, hogy felébredt volna. Midőn végre felriadt álmából, a fű nedves volt körülötte, úgyhogy nem is mert a gyertya felé nézni, mert attól félt, hogy most már igazán kialudt.

A gyertya azonban csendesén és nyugodtan égett az eső közepette, és Raniero most vette csak észre, hogy történt az egész. Két kis madár repkedett a gyertya felett. A csőrükkel csipdesték egymást és szárnyaikat kiterjesztették és így megvédték a gyertya lángját az esőcseppektől.

Raniero azonnal levette a köpenyét és a gyertya fölé akasztotta. Azután a kis madarak felé nyújtotta a kezét, mert olyan nagy kedve kerekedett, hogy megsimogassa azokat. És íme egyik sem repült el, hanem könnyen megfoghatta őket.

Raniero nagyon csodálkozott, hogy a madárcák nem féltek tőle. De azután azt gondolta: „Ez azért van, mert tudják, hogy semmi másra nem gondolok, csak hogy megőrizsem azt, ami legdrágább, és ezért nem félnek tőlem.”

Raniero Nicea közelében lovagolt. Ekkor néhány nyugati lovaggal találkozott, akik segédcsapatokat vezettek a szentföldre. Ezek között volt Robert Taillefer, vándor lovag és troubadur.

Raniero elibük lovagolt kopott csuhájában, kezében égő gyertyával, és a vitézek szokás szerint most is kiabálni kezdték: „Egy bolond! Egy bolond!” – Robert azonban lecsendesítette őket és így szólt a lovashoz:

– Már régóta lovagolsz ily módon? – kérdezte.

– Egészen Jeruzsálemből így lovagoltam, – felelte Raniero.

– Sokszor elaludt a gyertyád útközben?

– Az én gyertyámon még mindig az a tűz ég, melyet Jeruzsálemből hoztam – felelte Raniero.

Ekkor így szólt hozzá Robert Taillefer:

– Én is azok közül vagyok, akik égő lángot visznek magukkal, és én is azt szeretném, hogy az örökké égjen. De talán te, aki a gyertyádat égve hozod egészen Jeruzsálemből, megmondhatnád nékem, hogy mit tegyek, hogy el ne aludjon.

Erre így felelt Raniero:

– Uram, nehéz feladat ez, pedig talán igen csekélynek látszik. Nem tanácsolom néked, hogy megpróbáld. Mert ez a kicsinyke láng azt kívánja, hogy hagyj fel minden más gondolattal. Ez nem engedi meg, hogy kedvedhez menj, ha erre kedved támad, és nem ülhetsz le a gyertya lángja miatt ivóasztalhoz. Minden gondolatod csak ez a láng kell, hogy legyen, és nem lehet más örömed. De amiért a legjobban intelek, hogy ne vállalkozz erre az útra, az az, hogy egy pillanatig sem lehetsz biztonságban. Bármilyen nagy veszedelmekből mentetted ki ezt a lángot, mégis egy pillanatra sem lehetsz biztos, hanem várhatod, hogy a következő pillanatban már kialszik.

Robert Taillefer azonban büszkén felvetette a fejét és azt felelte: „Amit te csináltál a gyertyalángoddal, azt meg tudom én is tenni az enyémmel!”

Raniero elérkezett Itáliába. Egy napon elhagyott hegyi úton lovagolt. Ekkor egy asszony szaladt elébe és arra kérte, hogy adjon kölcsön tüzet a gyertyájáról.

– A tűz kialudt nálam – mondta –, és gyermekeim éheznek. Adj egy kis tüzet, hogy befűthessem a kemencét és kenyeret süthessek nekik!

Kinyújtotta kezét a gyertya felé, de Raniero magasra emelte azt, mert nem akarta megengedni, hogy más is kapjon tüzet ebből a lángból, mint a szent szűz oltárán álló gyertya.

Ekkor azt mondta neki az asszony:

– Adj tüzet zarándok, mert gyermekeimnek az élete az a láng, melyet nekem mindig égve kell tartanom!

Ezekre a szavakra azután Raniero is megengedte, hogy meggyújtsa lámpáját a gyertya lángjánál.

Néhány óra múlva egy faluba ért be Raniero. Magasan feküdt a hegyen, és azért nagyon hideg volt. Egy fiatal paraszt álldogált az úton és nézte a szegényt, amint kopott csuhájában lovagol. Azonnal levette rövid kabátját és feldobta neki a lóra. A kabát azonban éppen a gyertyára esett és eloltotta a lángját.

Ranieronak most eszébe jutott az asszony, akinek tüzet adott. Visszafordult hozzá és így újból meggyújthatta a gyertyáját a szent lángból.

Mielőtt tovább lovagolt volna, ezt mondta neki:

– Azt mondtad, hogy az a láng, melyet te ápolsz, a gyermekeidnek élete. Meg tudnád mondani, hogy mi a neve ennek a lángnak, melyet én hoztam magammal oly messze utakon át?

– Hol gyújtottad fel a lángot? – kérdezte az asszony.

– Krisztus sírjánál – felelte Raniero.

– Akkor nem lehet más néven nevezni, mint jámborság és emberszeretet tüzének – felelte az asszony.

Raniero nevetett erre a válaszra. Úgy gondolta, hogy ugyancsak furcsa apostola ő az ilyenfajta erényeknek.

Raniero szép alakú kék hegyek között lovagolt tovább. Látta, hogy Firenze közelében van.

Úgy gondolta, hogy most már nemsokára megszabadulhat a gyertyájától. Eszébe jutott a sátora Jeruzsálemben, melyet ott hagyott telve hadisákmánnyal, azután a sok bátor vitéz, akik Palesztinában táboroznak, és akik úgy fognak örülni, ha ismét folytatni fogja a vitézi életét és új győzelmekre vezeti őket.

Ekkor észrevette Raniero, hogy nem is örült ennek a gondolatnak, és hogy egészen más vágyódás fogja el a szívét.

Raniero belátta, hogy már nem az az ember többé, aki volt, mikor elhagyta Jeruzsálemet. Ez a gyertyalánggal való lovaglás arra kényszerítette, hogy örüljön mindazoknak, akik békességese, okosak és könyörületesek és meggyűlöljék a kegyetleneket és a harciasokat.

Boldog volt, valahányszor azokra az emberekre gondolt, akik békésen dolgoznak az otthonukban, és eszébe jutott, hogy szívesen beköltözne újból a régi műhelyébe, Firenzébe, hogy szép és művészi munkákat készítsen.

– Valóban! Ez a láng újjáteremtett – gondolta magában. – Azt hiszem, hogy egészen új emberré változtatott.

5.

Húsvét volt, mikor Raniero belovagolt Firenzébe.

Alig ért be a város kapuján, hátrafelé lovagolva arcára húzott csuklyával és égő gyertyával a kezében, midőn az egyik koldus felemelkedett és elkiáltotta magát: Pazzo, pazzo!

Erre a kiáltásra egy utcagyerkőc rohant ki az egyik kapualjból, azután egy naplopó is talpra ugrott, aki egész nap nem csinált egyebet, mint heveszve nézte az eget. Ezek mind a ketten szintén elkezdtek kiabálni: Pazzo, pazzo!

Most már hárman voltak, akik kiáltoztak, és olyan lármát csaptak, hogy hamarosan felverték az utca gyerkőceit. Ezek azután minden szögletből rohanvást szaladtak elő, és amint meglátták Ranierót rongyos csuhájában a rozoga gebén lovagolva, ők is kiáltozni kezdtek: Pazzo, pazzo!

De hát ilyesmihez Raniero hozzászokott. Csendesén lovagolt tovább az utcán anélkül, hogy ügyet vetne a kiáltozókra.

De ezek nem érték be a kiabálással, hanem az egyik felugrott és megpróbálta elfújni a gyertyát.

Raniero erre magasra emelte a gyertyát. Ugyanakkor megpróbálta ügésre ösztökélni a lovát, hogy elmeneküljön a gyermekek elől.

De ezek lépést tartottak vele, és mindent elkövettek, hogy eloltsák a gyertyát.

Minél jobban erőlködött Raniero, hogy megmentse a gyertyát, annál buzgóbbak lettek ezek. Egymás hátára ugrottak és felfújt arccal próbálták elfújni a lángot. Némelyike a süvegét hajította a gyertya felé. De egyedül azért, mert annyian voltak, és egymást taszigálták, nem sikerült nekik elfújni a gyertyát.

Valóságos tolongás támadt az utcán. Az ablakoknál emberek álltak és úgy kacagtak. Senki sem érzett részvétet a szegény bolond iránt, aki meg

akart menteni egy gyertyalángot. Templom ideje volt, és sokán indultak már a misére. Ezek is megálltak és úgy nevettek a játékon.

Most már felállt a nyeregben Raniero, hogy megőrizhesse a gyertyáját. Vadul tekintett körül. A csuklya lecsúszott a fejéről, és látni lehetett az arcát, mely sovány és sápadt volt, mint egy mártíré. A gyertyát olyan magasra tartotta, ahogy csak tudta.

Az egész utca tele volt népséggel. Most már az idősebbek is részt vettek a játékban. Az asszonyok kendőiket lobogtatták, a férfiak pedig barettejüket. Mindnyájan azon voltak, hogy eloltsák a gyertyát.

Raniero egy erkélyes ház előtt lovagolt el. Az erkélyen egy asszony állott. Kihajolt a korláton, kiragadta kezéből a gyertyát és besietett.

A népség kacagásban és örömujjongásban tört ki, de Raniero megingott a nyeregben és lezuhant az utca kövére.

De amint ott feküdt vérezve és ájultan, a népség azonnal elsietett. Senki sem akarta megsegíteni. Egyedül lova maradt mellette.

Amint a tömeg szétszórt, Francesca degli Uberti kijött a házából az égő gyertyával a kezében. Még mindig szép volt, arcvonásai szelídek és szemei komolyak és sötétek.

Odament Ranieróhoz és feléje hajolt. Raniero eszméletlenül feküdt, de amint a gyertya fénye az arcára esett, megmozdult és felugrott. Látszott, hogy a gyertyalángnak hatalma volt felette. Midőn Francesca meglátta, hogy eszméltre tért, azt mondta neki: „Itt van a gyertyád. Elvettem tőled, mert láttam, hogy nem tudtad volna tovább égve tartani. Nem segíthettem rajtad más módon.”

Raniero nagyon megsebezte önmagát esés közben, de most már nem maradhatott. Megindult, de ismét szédülni kezdett és majdnem összeesett. Azután a lovára próbált felülni. Francesca segített neki.

– Hová akarsz menni? – kérdezte, mikor ismét a nyeregben ült.

– A dómba akarok menni – mondta.

– Akkor elkísérlek, mert én is a misére készülök.

És azzal megfogta a kantárt és úgy vezette a lovat.

Francesca mindjárt az első percben felismerte Ranierót. De Raniero nem látta, hogy kicsoda, mert nem is vett magának időt, hogy jobban megnézzze. Az ő tekintete folyvást az égő gyertyára volt irányozva.

Az egész úton nem szóltak egy szót sem egymáshoz. Raniero csak a gyertyára gondolt, hogy jól megőrizze az utolsó pillanatig. Francesca pedig azért nem szólt, mert nem akart teljes bizonyosságot arról, amitől félt. Ő azt hitte, hogy Raniero örülten tért vissza. Bár erről meg volt győződve, de mégsem akart vele beszélni, hogy legalább halogassa a rettentő bizonyosságot.

Egyszer csak hallja Raniero, hogy valaki sír mellette. Körülnézett és íme észrevette, hogy Francesca degli Uberti megy mellette és folyvást sír. Raniero azonban csak egy pillanatra tekintett rá és nem szólt egy szót sem. Csak a gyertya lángjára akart gondolni.

Raniero megkérte, hogy vezesse a sekrestyéhez. Ott leszállott a lováról. Megköszönte Francescának a segítséget, de most sem nézett rá, hanem csak a gyertyára. Azzal egyedül ment be a sekrestyébe.

Francesca pedig a templomba ment. Húsvét estéje volt, és a gyertyákat még nem gyújtották meg a gyász jeléül. Francesca úgy érezte, hogy a reménynek minden lángja, amely még azelőtt égett a lelkében, most már örökre elaludt.

A templomban éppen nagymise volt. Számos pap állott az oltár előtt. A kanonokok a kórusban ültek és középujt a püspökök.

Egyszerre észrevette Francesca, hogy a papok mozogni kezdtek. Valamennyien, akikre nem volt szükség a misénél, felálltak és kimentek a sekrestyébe.

Mikor a misének vége volt, az egyik pap az oltár elé lépett és beszélni kezdett. Elmondta, hogy Raniero di Raniero megérkezett Firenzébe a szent lánggal Jeruzsálemből. Elmondta, hogy mit kellett elszenvednie a lovagnak a hosszú úton. És magasztalta őt mindenekfelett.

Az emberek ámulva hallgatták. Francesca sohasem ért meg ilyen boldog pillanatot.

– Óh Istenem – sóhajtotta –, ez nagyobb boldogság, mint amilyent elviselhetek.

Könnyei patakzottak, amikor az elbeszélést hallotta.

A pap szépen és sokáig beszélt. Végül hatalmas hangon ezeket mondta:

– Talán egyesek előtt kicsiny dolognak látszik, hogy egy gyertyalángot hoztak ide egészen Firenzébe. De én azt mondom néktek: Kérjétek az Uristent, hogy adjon Firenze városának sok ilyen hordozóját az örök lángnak, akkor az hatalmas és dicsőséges lesz a városok között!

Mikor a pap befejezte beszédét, felnyíltak a dóm kapui, és egy menet, amint azt gyorsan elrendezhették, vonult be. Ott voltak a kanonokok, a barátok és a papok és valamennyien az oltár elé vonultak. Végül jött a püspök, mellette Raniero ugyanabban a csuhában, melyet az egész úton viselt.

De midőn Raniero átlépte a templom küszöbét, egy öreg ember állt fel és elébe lépett. Oddo volt, az apja annak a legénynek, aki Raniero műhelyében dolgozott és aki miatta felakasztotta magát.

Mikor ez az ember a püspök és Raniero elé lépett, meghajtotta magát előttük. Azután hangosan mondta, úgy hogy az egész templomban meghallhatták:

– Nagy dolog az Firenze városának, hogy Raniero elhozta a szent lángot Jeruzsálemből. Ilyesmirel még sohasem hallottunk, ilyesmi még nem esett meg. Azért talán egyesek azt mondhatják, hogy ez nem is lehetséges. Azért

kérlek, adj bizonyosságot arról az egész gyülekezet előtt, hogy ez a tűz igazán az, amit Jeruzsálemből hoztál magaddal.

Midón Raniero meghallgatta a beszédet, így szólt:

– Istenem most segíts meg! Ugyan hogy legyen tanúm? Az egész utat egyedül tettem meg. A mezők és a puszta hegyek tehetnek csak tanúságot mellettem.

– Raniero becsületes lovag – mondta a püspök – és mi hiszünk az ő szavának.

Ekkor előlépett a tömegből Francesca degli Uberti és odament Ranieróhoz.

– Minek kell ide tanú? – mondta. – Mi Firenze asszonyai megesküszünk arra, hogy Raniero igazat mond!

Ekkor elmosolyodott Raniero és az arca felderült egy pillanatra. De azután ismét a gyertyalángra nézett és az foglalta le minden gondolatát.

Erre tolongás támadt a templomban. Egyesek azt mondták, hogy Raniero nem gyűjthetja meg addig az oltár gyertyáit, míg a dolgát egészen be nem bizonyította. Ehhez csatlakoztak egykori ellenségei is.

Ekkor felállott Jacopo degli Uberti és felszólalt Raniero érdekében.

– Azt hiszem, mindenki tudja, hogy nem volt nagy barátság köztem és a vöm között – mondta –, de mostan mind én, mind a fiaim készek jótállani érte. Mi elhisszük, hogy végrehajtotta ezt a tettet, és tudjuk, hogy aki egy ilyen vállalkozást sikerrel véghezvitt, az okos, óvatos és nemeslelkű férfiú, akit örömmel fogadunk ismét körünkbe.

Oddo és a többiek azonban nem voltak arra hajlandók, hogy megengedjék Ranierónak, hogy most már élvezze a várva várt dicsőséget. Szorosan összeálltak, és látszott rajtuk, hogy nem fognak engedni követelésükből.

Raniero belátta, hogy ha küzdelemre kerül sor, akkor elsősorban is a gyertya lángjához akarnak férkőzni. Mialatt tekintetét ellenfeleire szegezte, a gyertyát oly magasra emelte fel, ahogy csak tudta.

Holtra fáradtnak és kétségbeesettnek látszott. Mindenki láthatta rajta, hogy bár kész a végletekig kitartani, mégis vereségre számított. Mit használt neki, hogy meggyűjthatta elsőnek a gyertyát? Oddo szavai korbácsütésként hatottak rá. Ha a kétkedést egyszer felébresztették, akkor az futótűzként terjed. Úgy érezte, hogy Oddo már el is oltotta a gyertyalángot – örökre.

Ekkor egy kis madárka röppent be a nyitott nagy kapun a templomba. Egyenesen nekirepült Raniero gyertyájának. Nem is volt ideje, hogy elkapja, mert a madárka már odacsapott és eloltotta a lángot.

Raniero karja lehanyatlott, és szemébe könny gyűlt. De az első pillanatban megkönnyebbülést érzett. Mégis jobb, mint ha az emberek oltották volna el.

A madárka tovább folytatta röptét a templom belsejében, megzavarodva repkedett ide-oda, mint a madarak szoktak, ha szobába tévednek.

Ekkor egy hang zúgott végig az egész templomon:

– A madárka ég! A szent láng meggyújtotta a szárnyait!

A kis madár félösen csipogott. Mint eleven láng röpködött néhány percig a szentély magas boltíve alatt. Azután hirtelen holtan zuhant le a Madonna oltárára.

Abban a percben, mikor a madár az oltárra esett, Raniero már ott állott. Keresztültörte magát a tömegen, mely nem merte útját állani. És annál a lángnál, mely a madárka szárnyát felemésztette, meggyújtotta a gyertyát a Madonna oltárán.

Erre a püspök felemelte a botját és így kiáltott fel: „Az Úristen akarta! Az Úr tanúskodott mellette!”

És valamennyien a templomban, mind barátai, mind az ellenségei, nem kételkedtek többé. Mindnyájan az isteni csoda által elragadtatva, egyhangúan azt kiáltották:

– Az Úristen akarta! Az Úr tanúskodott mellette!

Még csak annyit Ranieróról, hogy egész életén át boldog volt, és mindenki tisztelte, mint bölcs, jámbor és jószívű férfiút. De a firenzeiek azért élete végéig Pazzo degli Ranieronak nevezték, mintegy emlékeztetésül, hogy azt hitték, bolond lett. És ez volt az ő kitüntető címe. Nagy családot alapított, mely a Pazzi nevet vette fel, és mind a mai napig így nevezik magukat.

Még talán érdemes megemlíteni, hogy azóta szokás lett Firenzében, hogy húsvét előestéjén ünnepet üljenek annak emlékére, hogy Raniero ekkor érkezett meg a szent lánggal, és ilyenkor mesterséges madár repül át lángolva a dómon. És megünnepelték ezt ebben az évben is, ha ugyan újabban változás nem történt.

De hogy az igaz, mint sokan gondolják, hogy a szent tűz hordozói közül, akik Firenzében éltek és akik azt a föld leggyönyörűsebb városává emelték, Ranierótól vettek példát, és tőle fölbátorodva hoztak áldozatot, szenvedtek és kitartottak – erről ne beszéljünk.

Mert hogy mi hatott abból a lángból, mely a sötét időkben felszállott Jeruzsálemből, azt nem lehet sem megmérni, sem kiszámítani.

Fordította: Leffler Béla

Görögkatolikus Parókia, Nyíregyháza, Legyező u. 3.
– www.kertvarosigorogok.hu; e-mail: obbagyl@upcmail.hu
Tel. 30/415-50-92; – Kiadó: Obbagy László parókus